

Stanislav VYDRA – profesor matematiky na pražskej univerzite

Uznávaný pedagóg

Za 30 rokov svojho pôsobenia vzdelával viac než 10 tisíc študentov. Od roku 1772 bol profesorom matematiky na univerzite v Prahe. Stal sa výraznou postavou prvej generácie českého národného obrodnenia. Svojich žiakov viedol nielen k matematickej kultúre, ale aj ku vzťahu k českému jazyku a literatúre. Uznal, že história vývoja matematických poznatkov je účinným prostriedkom pre získanie záujmu o matematické vedy.

Životný osud

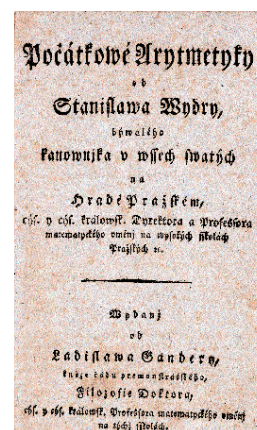

Pochádzal z mesta Hradec Králové, tu sa narodil 13. novembra 1741, chodil do gymnázia, aj vstúpil do jezuitskej reholi (1757). Ako novic bol dva roky v Brne. V pražskom Klementíne si rozšíril svoje vzdelanie aj o francúzštinu i históriu. Matematiku a filozofiu vyštudoval (1762–1764) u J. Steplinga a J. Tesánka v Prahe. Po krátkom pôsobení v Jičíne sa stal Steplingovým asistentom (1766) pri astronomických pozorovaniach. Po vysvätení za kňaza (1769) učil opäť v Jičíne a potom bol farárom vo Vilémove (1771–1772). Profesorom elementárnej matematiky na pražskej univerzite sa stal na Steplingov návrh (1771) a na tomto mieste úspešne pôsobil aj po zrušení jezuitského rádu (1773). V rokoch 1789–1799 bol zvolený za dekana filozofickej fakulty a od roku 1800 bol aj rektorom Karlo–Ferdinandovej univerzity. Zomrel na mŕtvicu **3. decembra 1804**, keď pred tým (1803) oslepol.

Vzťah k matematike a vedám prírodným

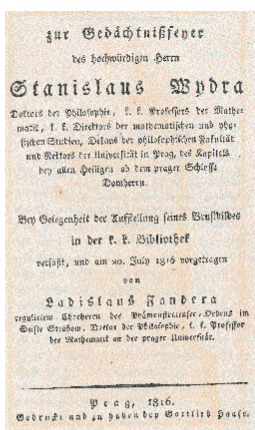
Keď bol poverený vedením úvodného kurzu pre študentov filozofickej fakulty (trval dva – tri roky), svoje miesto v ňom mali aj matematické vedy (vtedy tam patrili okrem matematiky aj fyzika, mechanika a zememeračstvo). Od roku 1752 vyučoval povinnú elementárnu matematiku študentov 1. ročníka a od roku 1775 aj aplikovanú matematiku poslucháčov 2. ročníka. Neskôr tam pribudol aj úvod do diferenciálneho a integrálneho počtu s jednoduchými geometrickými a mechanickými aplikáciami.

Vydra bol zodpovedný učiteľ sústredený predovšetkým na pedagogický prístup a didaktický výklad. Napriek tomu, že mal českých rodičov, myslel, písal a hovoril latinsky. Od roku 1784 sa začala vyučovať matematika na univerzite namiesto latinsky po nemecky. Medzi vzdelancov sa dostávali učebnice zo zahraničia a začala vznikať profesia odborného učiteľa matematiky. **Stanislav Vydra** dosiahol vynikajúcu pedagogickú zručnosť i didakticko-motivačnú tvorivosť. Vo svojich *Epigrammatách* (z roku 1804)

uviedol v 7. epigrame: *Quare tam paucis grata est divina Mathesis? Paucis vera placent, ludicra vulgus amant.* (Matematika božská, prečo si tak málo uctievaná? Pravda sa málo páči, ľud miluje zábavu.) Veľmi pôsobivo spájaj výučbu matematiky s pripomienkami významných udalostí v dejinách Čiech a Moravy. V známom diele *Historia Matheseos in Bohemia et Moravia cultae* (1778) uviedol životopisy 98 matematikov, fyzikov a astronómov, ktorí sa narodili alebo pôsobili v českých krajoch. Vydrom pripravovanú učebnicu *Počátky aritmetiky* vydal (1806) jeho žiak a nástupca profesor J. Jandera.

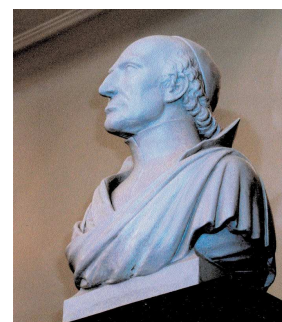
Buditel'ská láska k českému jazyku

Stanislav Vydra patril k popredným predstaviteľom národného obrozenectva v Čechách (jeho portrét podal aj A. Jirásek v diele *F.L. Věk* alebo J. Jungman v *Elégii na smrt' S. Vydra*). Rozvíjal poznatky o českom jazyku a literatúre. Napísal aj životopis. B. Balbína (1621-1688) známeho českého, latinsky píšuceho, historika, ktorý spísal diela *Učené Čechy*, *Výber z dejín Čiech*, *Obrana jazyka slovanského, zvlášť českého*. Páter **Vydra** bol vynikajúci rečník, jeho kázne na významné cirkevné sviatky (aj v češtine) v pražských kostoloch boli navštevované veriacimi v pomerne hojnom počte. Možno aj preto si *umyslíl počátky všeho matematického umění v jazyku vlasteneckém vydati*.

Trvalá spomienka

Ovplyvnil naozaj mnohých poslucháčov. Bol uznávaný a vážený v kruhoch cirkevných, občianskych i akademických. Dodnes je v budove MFF UK na Karlove (matematický ústav; na schodisku pred veľkou posluchárňou) v Prahe umiestnená busta S. Vydra, ktorú vytvorili roku 1814. Študenti si tak môžu pripomenúť aj zásluhy tohto obetavého učiteľa matematiky, ktorý sa nezištne zaslúžil o šírenie matematickej kultúry.

Dušan Jedinák

